

IPARD II

Shqipëri

LISTA E SHPENZIMEVE TË PRANUESHME

MASA 1 INVESTIME NË AKTIVE FIZIKE NË FERMAT BUJQËSORE

Kodi shpenzimeve	Kategoritë e shpenzimeve të pranueshme
1-1	SEKTORI QUMËSHTIT (LOPË, DELE, DHI)
1-1.1	Ndërtim dhe/ose rindërtim i:
	<ul style="list-style-type: none"> • Ambiente për akomodimin e lopëve të qumështit, dhive, dhe deleve, përfshirë mjediset e mjeljes (salla e mjeljes), inseminimit, dhe atyre për mbajtjen e viçave dhe mëshqerrave; • Mjedise për mbajtjen/depozitimin e makinerive dhe pajisjeve, produkteve për kafshët, dhe mbetjeve; • Ambiente dhe sisteme për instalimin e ventilimit, ajërit të kondicionuar, ngrohjes (përfshirë ambiente shtesë për gjenerimin e energjisë), kullimit, dhe furnizimit me ujë (përfshirë puset), gaz dhe elektricitet, përfshirë gjeneratorët; • Ambiente brenda fermës për ruajtjen e ushqimit për kafshë (përfshirë tenda mbrojtëse), së bashku me pajisjet shoqëruese; • Mjedise për grumbullimin, depozitimin (përfshirë tendat mbrojtëse), dhe largimin e plehut dhe jashqitjeve të tjera (ujrat e ndotura dhe rrjedhjet e plehut të lëngshëm), përfshirë instalimin e pajisjeve; • Gropa desinfectimi.
1-1.2	Pajisje, makineri dhe mjete pune për:
	<ul style="list-style-type: none"> • Mjeljen (të lëvizshme dhe të palëvizshme), ftohjen dhe ruajtjen e qumështit në ferma (përfshirë të gjitha pajisjet dhe instalimet përkatëse, softëare të specializuar për rregjistrimin e qumështit); • Transportin e qumështit të papërpunuar me anën e tankerave ftohës të specializuar së bashku me pajisjet përkatëse (përfshirë instrumente matës dhe pajisje për marrjen e mostrave); • Transportin dhe zhvendosjen e plehut (përfshirë përpunimin dhe paketimin); • Objekte për bagëti; • Përgatitjen e ushqimit për kafshë, ushqyerjen dhe ujëpirjen e kafshëve; • Bokse; • Përgatitje dhe transport i mbetjeve; • Peshore kafshësh, platforma ngarkimi/shkarkimi, stativa mbajtëse dhe gardhe për rrugë kaliimin e kafshëve; • Trajtimi thundrave; • Sperkatje e kafshëve me ujë, dhe vetëpastrim; • Ambiente dhe pajisje për pastrimin dhe desinfectimin e kafshëve për të parandaluar përhapjen e sëmundjeve, si dhe kontrollin e tyre; • Pajisje për largimin/eliminimin e karkasave; • Trajtimin fizik, kimik dhe biologjik të ujërave të përdorura dhe rrjedhjeve nga plehu i lëngshëm;

- Parandalimin e ndotjes së ajrit, ventilimin, ajër të kondicionuar dhe ngrohje (përfshirë sisteme e alarmit dhe gjeneratorët elektrikë).

1-2	SEKTROI MISHIT (GJEDH, DELE, DHI, DERRA)
1-2.1	Ndërtimi dhe/ose rindërtimi i:
	<ul style="list-style-type: none"> • Ambienteve akomoduese për bagëtitë, dele, dhi, dhe derra, përfshirë ato të insemnimit dhe padoqet, ato të ushqyerjes me gji, rritjes së të pasolindurve, ushqyerjes, vendet e ndërzimit, dhe ato të mbajtjes së të vegjëlve; • Ambiente për ruajtjen e makinerive dhe pajisjeve, produkteve për kafshët, dhe mbetjeve; • Ambiente dhe pajisje për instalimin e ventilimit, ajërit të kondicionuar, ngrohjes (përfshirë ambiente për instalimin e energjisë), largimit të ujërave, dhe furnizimit me ujë (përfshirë puset), gazit, dhe elektricitetit (përfshirë përdorimin e gjeneratorëve të energjisë); • Ambiente në fermë për ruajtjen e ushqimit për kafshë (përfshirë tendat), së bashku me pajisjet shoqëruese; • Ambiente (përfshirë instalimin e pajisjeve) për grumbullimin, përpunimin, paketimin, depozitimin (përfshirë streha/tenda), dhe largimin e plehut dhe mbetjeve; • Ambiente për trajtimin e ujërave te zeza (përfshirë ujërat e përdorura dhe rrjedhjeve të plehut të lëngshëm); • Gropa desinfektimi.
1-2.2	Pajisje, makieri dhe mjete pune për:
	<ul style="list-style-type: none"> • Transportin dhe zhvendosjen e plehut (përfshirë përpunimin dhe paketimin); • Vendmbajtje/stativat; • Përgatitjen e ushqimit për kafshë, ushqyerjen dhe ujëpirjen e kafshëve; • Përgatitjen dhe transportin e mbetjeve; • Peshore kafshësh, platforma ngarkimi/shkarkimi, satura mbajtëse dhe gardhe për rrugë kaliimin e kafshëve; • Trajtimin e thundrave; • Spërkatjen e kafshëve me ujë dhe vetë pastrim; • Ambiente për pastrimin dhe desinfektimin si dhe mjete për parandalimin e përhapjes së sëmundjeve, dhe kontrollin e sëmundjeve; • Pajisje për largimi/eliminimin e karkasave; • Trajtimin fizik, kimik dhe biologjik të ujërave të përdorura dhe rrjedhjeve nga plehu i lëngshëm; • Parandalimin e ndotjes së ajërit, ventilimin, ajër i kondicionuar dhe ngrohje (përfshirë sistemet e alarmit dhe gjeneratorë elektrik).
1-3	SEKTORI MISHIT (SHPENDË)

1-3.1	Ndërtim dh/ose rindërtimi i:
	<ul style="list-style-type: none"> Ambienteve (përfshirë instalimin e pajisjeve) për grumbullimin, përpunimin, paketimin, ruajtjen, dhe largimin e plehut dhe mbetjeve;
1-3.2	Pajisje, makineri dhe mjete pune për:
	<ul style="list-style-type: none"> Transportin dhe largimin/manipulimin e plehut (përfshirë përpunimin dhe paketimin).

1-4	SEKTORI I FRUTA PERIMEVE
1-4.1	Ndërtimi dhe/ose rindërimi i:
	<ul style="list-style-type: none"> Serrave (me xham dhe/ose tunele me plasmas me jetëgjatësi të paktën 5 vjet për prodhimin e perimeve, frutave dhe fidanëve), përfshirë hapsirat për instalimin e ventilimit, ajërit të kondicionuar dhe ngrohjes, sistemeve të alarmit dhe gjeneratorëve të elektricitetit, depozitave të ujit dhe ambienteve për vendosjen e sistemeve të ujitjes (përfshirë prodhimin me hidroponi), dhe dhomave të mbirjes; Dhomave të ruajtjes (përfshirë dhomat frigoriferike ULO) së frutave, perimeve, dhe produkteve të fidanishtes; Ambiente për seleksionim, tharje, paketim dhe etiketim, përfshirë furnizimin me ujë, gaz, elektricitet (përfshirë sistemet e alarmit me gjeneratorë elektrikë) dhe sistemet e kanalizimeve të ujrave të përdorura; Ambienteve për ujitjen në nivel ferme, përfshirë mikro-rezervuarë për ruajtje, hapjen e puseve, rregullimin e volumit të përdorimit të ujërave nëntokësore (marrjen e ujërave të burimeve, puseve) ujërave sipërfaqësore (nga lumenjtë, liqenet dhe rezervuarët); Sistemeve të mbrojtjeve kundër breshërit; Punimet e kryera nga një palë e tretë për përgatitjen e tokës për mbjelljen e bimëve shumëvjeçare, duke përjashtuar plehërimin; Krijimi i pemëtoreve të reja dhe ristrukturimi i atyre ekzistuese, përfshirë kostot e çertifikimit të materialit shumëzues, mbjelljen, vendosjen e shtyllave mbështetëse dhe shërbime të tjera të kryera nga një palë e tretë, duke përjashtuar plehëruesit.
1-4.2	Pajisje, makineri dhe mjete pune për fushë të hapur për:
	<ul style="list-style-type: none"> Ujitje, përfshirë pompa, tuba, valvula, shi-hedhës, injektorë, me pika, dhe sisteme filtrimi, përfshi dhe software të specializuar; Plehërimi me plehra të tretshëm në ujë (fertigim), mjete për hedhjen e plehrave në ujë, pajisje për mbështjelljen e tubave; Përgatitja e tokës dhe substratit; Krasitje.
1-4.3	Pajisje, makineri dhe mjete pune për ambiente të mbrojtura:

	<ul style="list-style-type: none"> • Ujitje, përfshirë pompa, tuba, valvula, shi-hedhës, injektorë, me pika, dhe sisteme filtrimi; • Plehërimi me plehra të tretshëm në ujë (fertigim), mjete për hedhjen e plehrave në ujë, pajisje për mbështjelljen e tubave; • Ndriçim ose hijezim shtesë; • Përgatitja e tokës dhe substratit; • Mbjellja e bimëve shumëvjeçare me farë ose fidanë, si dhe mulçerim; • Mbrojtje për bimët si dhe sterilizim i tokës dhe substratit; • Parandalimin e ndotjes së ajërimit, ventilimin, ajër i kondicionuar dhe ngrohje (përfshirë sistemet e alarmit dhe gjeneratorë elektrik).
1-4.4	Pajisje, makineri dhe mjete pune për pasvjeljen për:
	<ul style="list-style-type: none"> • Transportim dhe ngarkim; • Paketim, etiketim • Seleksionim, pastrim dhe larje, tharje dhe tharje me ngrirje (lyophilization), kalibrim; • Shtypje, krasitje, prerje, fetëzim dhe grirje; • Mbrojtje ndaj ngricës.

1-5	SEKTORI RRUSHIT
1-5.1	Ndërtimi dhe/ose rindërimi i:
	<ul style="list-style-type: none"> • Krijimi i vreshtave të reja ose edhe ristrukturimi i atyre ekzistuese, përfshirë koston e materialit të certifikuar shumëzues, të mbjelljes, vendosjen e gardheve rrethuese, puseve, përgatitjen e tokës, dhe puneve të tjera¹ të kryera nga një palë e tretë, me përjashtim të plehërizimit të tokës; • Ambiente për makineritë dhe pajisjet bujqësore, ruajtjen e produkteve, pesticideve dhe plehrave kimike; • Sisteme për mbrojtjen kundra breshrit; • Serra të reja për vresht • Panele për magazin/ruajtje të përhershme / përkohshme/ ambiente për pastrim, seleksionim dhe paketim.
1-5.2	Pajisje, makineri dhe mjete pune për:

¹ Materiali mbjellës duhet të jetë i një varieteti të tillë fruti që të jetë në përputhje me listën e varieteteve të frutave të miratuara ose edhe me listën e varieteteve vendase ose të huaja të rrushit të verës ose tavolinës si dhe në përputhje me Aneksin I të Direktivës së Këshillit 2008/90/EC ose në përputhje me Listën e Varieteteve Kombëtare në përputhje me Ligjin mbi farërat dhe materialin shumëzues dhe Ligjin e Verës ose me Katalogun e Përbashkët të varieteteve të verës dhe varieteteve të BE-së. Varietetet e Rrushit duhet ti përkasin llojit *Vitis vinifera* ose të prejardhura nga kryqëzimi mes specieve *Vitis vinifera* dhe specieve të tjera gjinisë *Vitis*. Varietetet Noah, Othello, Isabelle, Jacques, Clinton and Herbemont nuk janë të pranueshëm. Rinovimi normal i vreshtave të cilat kanë ardhur në fund të ciklit të jetës natyrale të tyre (d.m.th ri-mbjellja e së njëjtës parcelë me të njëjtin varietet sipas të njëjtit system kultivimi) nuk është e pranueshme për tu mbështetur.

- Kultivimin e vreshtave, mbjelljen, trajtimin e kompostos, aplikimit të produkteve për mbrojtjen e bimëve, plehërimit, dhe vjelje;
- Sistemet e ujitjes në ferma (përfshirë ujitjen me pika dhe sistemet me shi-hedhje);
- Pajisje të eknologjise se informacionit, përfshirë programe (softëare);
- Trajtim pas vjeljes, përfshirë seleksionimin, larjen, pastrimin, kalibrimin, prerjen, tharjen, paketimin dhe etiketimin, para-ftohjen, ftohjen dhe ngrirjen;
- Pajisje transporti për përdorim të brendshëm: transpaleta, kontenierë, vinç, pirun ngritës, karroca ose pajisje të tjera transporti brenda fermës.

1.6	TË PËRBASHKËTA PËR TË GJITHË SEKTORËT
1.6.1	Ndërtimi ose rindërtimi i:
	<ul style="list-style-type: none"> • Ambienteve dhe teknologjive për gjenerimin e energjisë së rinovueshme për përdorim brenda fermës (panelet diellore, turbine me erë, impaente energjie me biomasë), përfshirë lidhjet nga impaenti në rrjetin shpërndarës dhe nga impaenti në fermë; • Rrjetin e brendshëm të rrugë-kalimeve dhe vend-parkimeve në fermë (jo të lejshme për sektorin e shpendarisë); • Ndërtesa administrative dhe ato në funksion të tyre (vend pushime për punëtorët, dhoma ndërrimi apo ambientet sanitare, pastrimit, magazinim për larje, produkteve për larje dhe desinfektim) (jo të lejshme për sektorin e shpendarisë); • Rrethimet e pemëtoreve apo fermave, përfshirë gardhet elektrike për kullota / livadhe (me përjashtim të mureve të gurit dhe kangjellave të hekurit) (jo të lejshme për sektorin e shpendarisë).
1.6.2	Pajisje, makineri dhe mjete pune për:
	<ul style="list-style-type: none"> • Plugim, plehërim, mbjellje fare, mbjellje fidanësh, mbrojtje bimësh, vjelje, transport dhe zhvendosje (përfshirë pirunët për ngritje), korrëse, vjelje frutash (jo të lejshme për sektorin e shpendarisë); • IT (hardwëare) dhe software të specializuar për menaxhimin e Fermës, (jo të lejshme për sektorin e shpendarisë).
1.6.3	Shpenzime të tjera të përgjithshme për:
	<ul style="list-style-type: none"> • Përgatitjen e projektit dhe dokumentacionit teknik, të tilla si tarifa për arkitektë, inxhinierë si dhe konsulencë të llojeve të tjera; • Hartimi i vlerësimeve të ndikimeve në mjedis; • Përgatitja e dokumentacionit për thirrjen për aplikime IPARD dhe kërkesave për pagesë (shërbime konsulencë për aplikimet IPARD); • Studime fizibiliteti apo studime të tjera të lidhura me projektin / plane biznesi, marrja e të drejtave nga patenta apo licenca.

Tabla 1. Kufijtë maksimalë të fuqisë për traktorët sipas sektorit/sipërfaqes/kapacitetit

Lloji prodhimit bujqësor	Sipërfaqja (ha)	Fuqia maksimale (kW)
--------------------------	-----------------	----------------------

Pomologji (prodhim frutash dhe vreshtari)	1-10	60
	10-50	80
	50-100	100
Perime	0,5-2	40
	2-10	80
	10-30	90
	30-50	100
Lloji i blegtorisë	Numri i krerëve	Fuqia maksimale (kW)
Mbarështim kafshësh-lopë qumështi	20-50	80
	50-300	100
Mbarështim gjedhi	20-40	80
	40-1,000	100
Derra	100-1,000	80
	1,000-10,000	100
Dele/Dhi	150-400	80
	400-1,000	100

Burimi: Këshilli Agro-Biznesit Shqiptar

MASA 3 – INVESTIME NË AKTIVE FIZIKE NË LIDHJE ME PËRPUNIMIN DHE TREGËTIMIN E PPRODUKTEVE BUJQËSORE DHE ATYRE TË PESHKIMIT

Kodi shpenzimit	Kategoritë e shpenzimeve të pranueshme
3-3	SEKTORI I FRUTA - PERIMEVE
3-3.1	Ndërtimi dhe/ose rindërtimi i ambienteve për:
	<ul style="list-style-type: none"> • Pranimin, larjen, trajtimin, tharjen dhe pastrimin pas vjeljes; • Mbajtjen, seleksionimin, paketimin, etiketimin; • Përpunimin e lëndës së parë, përfshirë prerjen, qërimin, miellëzimin, zbutjen, gatimin, përzierjen, prezervimin, futjen në shishe/enë; • Sterilizimin dhe/ose pasterizimin; • Tharjen, ftohjen dhe ngrirjen;
3-3.2	Pajisje, makineri dhe mjete pune për:
	<ul style="list-style-type: none"> • Pranimin, larjen, trajtimin, tharjen dhe pastrimin pas vjeljes; • Ruajtjen, seleksionimin, paketimin, etiketimin e lëndës së parë; • Përpunimin e lëndës së parë, përfshirë prerjen, qërimin, miellëzimin, zbutjen, gatimin, përzierjen, prezervimin, futjen në shishe / enë; • Ngrohjen, sterilizimin dhe/ose pasterizimin; • Tharjen, ftohjen dhe ngrirjen; • Ruajtjen e produkteve përfundimtare; • Matjen dhe kontrollin e proceseve teknologjike;

3-3.3	Mjete transporti:
<ul style="list-style-type: none"> Mjete motorike të specializuara për transportin e lëndës së parë dhe produkteve përfundimtare, me përjashtim të kamionëve por duke përfshirë rimorkiot ose pajisje me frigorifer 	

SEKTORI I FRUTA - PERIMEVE

3.5	SEKTORI I FRUTA - PERIMEVE
3.5.1	Ndërtimi dhe/ose rindërtimi i:
<ul style="list-style-type: none"> Rrjetit të rrugëve të brendëshme; Gardheve (me përjashtim të mureve të gurit dhe kangjellave dekorative); Ambienteve për instalimin e pajisjeve të ventilimit dhe ajërit të kondicionuar; Ambienteve të administratës dhe atyre në funksion të tyre (vend pushimet për punëtorët, dhomat e ndërrimit, nyjet sanitare); Ndërtimi i impanteve të prodhimit të energjisë nga burimet e rinovueshme (panelet diellore, mullinj ere, impante elektrike me biomasë) për konsum të brendshëm; lidhjet e impiantit me rrjetin elektrik (nga impainti në stabiliment); Sistemet e furnizimit me ujë; Lehtësira dhe ambiente për paketimin (përfshi mbushjen e shisheve), etiketimin dhe ruajtjen dhe shpërndarjen e produkteve përfundimtare dhe nën/produktet e ngrënëshme; Lehtësira dhe ambiente për grumbullimin, trajtimin dhe eliminimin e nën/produkteve të pangrënëshme, mbetjeve të forta dhe të lëngshme, si edhe parandalimin e ndotjes së ajrit; Lehtësira dhe ambiente për sanitare dhe mbajtjen e pajisjeve sanitare, kimikateve pastrimin, larjen dhe dezinfektimin, përfshi pastrim larje dhe dizenektimin e mjeteve të transportit; Lehtësira dhe ambiente për mangazinimin e mjeteve /enëve, materialeve për paketime dhe mbështjellje, erëzave dhe aditivëve. 	
3.5.2	Pajisje, makineri dhe mjete për:

- Administratën, së bashku me pajisjet shoqëruese IT (hardware dhe softë të specializuara për monitorimin, kontrollin, produktin dhe procesin e menaxhimit);
- Vendosja e kushteve të veçanta mikroklima dhe/ose temperature për nevojat e prodhimit dhe/ose ruajtjes së produkteve;
- Manipulimi dhe transporti brenda Stabilimentit (përfshij kafshët, karkasat, lëndët e para dhe produktet, kemikatet, pajisjet);
- Paketim (përfshij mbushjen e shisheve), etiketim, mangaznim, dhe shpërndarja e produkteve përfundimtare dhe nen produkteve te brëndëshme;
- Pastrimin, larjen dhe desinfektimin e ambienteve, pajisjeve, rrobave dhe këpucëve;
- Mbledhjes, mbajtjes (ruajtjes së ftohtë), largimin dhe përpunimin e nën-produkteve papërshtatshme për konsum njerëzor dhe trajtimin (përfshirë ruajtjen dhe paketimin) dhe largimin e mbeturinave;
- Ruajtja dhe transporti imaterialeve parësore, dytësore dhe tretësore të paketuara dhe mbetjeve të ngurta;
- Prezantimi /përmisimi i sistemeve të sigurisë ushqimore dhe /ose sitemeve të menaxhimit të cilësisë.

3.5.3

Shpenzime të tjera përgjithshme për:

- Përgatitjen e projektit dhe dokumentacionit teknik si p.sh. tarifa për arkitektët, inxhinierët dhe tarifa për lloje të tjera konsulence;
- Hartimin e studimeve për vlerësimin e ndikimit në mjedis;
- Përgatitjen e dokumentacionit të thirrjes për aplikime IPARD dhe përgatitjes së kërkesës për pagesë (shërbime konsulence për aplikimin IPARD);
- Studime fizibiliteti dhe studime të tjera të lidhura me projektin /plane biznesi, marrjen e të drejtave nga patentat apo licensat.